

BIJBEL IN GEWONE TAAL (2)

Eén van de mooiste psalmen is Psalm 23: 'De Heer is mijn herder, mij zal niets ontbreken'. We zingen deze psalm regelmatig in onze kerk, vooral tijdens een Avondwake of Uitvaartplechtigheid. De meest aansprekende vertaling is die van de dichteres Ida Gerhardt en de letterkundige Marie van der Zeyde, beide met grondige kennis van het Hebreeuws. Deze vertaling is opgenomen in de bundel *Gezangen voor Liturgie* die we in onze kerk gebruiken.

Het eerste wat ik deed toen ik de Bijbel in Gewone Taal (BGT) kocht, was kijken hoe deze psalm is vertaald. De eerste zin begint zo: 'De Heer zorgt voor mij, zoals een herder voor zijn schapen zorgt. Hij geeft me alles wat ik nodig heb'. Twintig woorden in plaats van negen woorden en minder krachtig. Wie is de Heer? Hij is *mijn* herder! Dat is de kern en niet de Heer gedraagt is als *een* herder. Nee, Hij is *mijn* herder!

De vierde regel is heel beeldend:

Hij leidt mij in sporen van waarheid getrouw aan zijn naam.
Moest ik gaan door het dal van de schaduw des doods,
kwaad zou ik niet vrezén.
Want naast mij gaat Gij,
uw stok en uw staf doen mij getroost zijn.

Deze regel is in BGT als volgt vertaald:

Ik ben niet bang, ook al is er gevaar,
ook al is het donker om mij heen.
Want u bent bij mij Heer.
U beschermt me, u geeft mij moed.

De woorden 'dal' en 'gaan' zijn in deze vertaling verdwenen. 'Dal' is geen al te moeilijk woord en het verwijst naar iets concreets in deze wereld. Het roept een beeld met een bepaald gevoel op. Ook het actieve is verdwenen: door een dal *gaan*. Dit is toch ook gewone taal en zeer concreet: je ziet het vóór je. Het woord 'gevaar' is minder dreigend en beangstigend dan 'schaduw des doods'. Dit laatste kan ook geïnterpreteerd worden als 'in het uur van onze dood'. Jammer is verder dat de beelden van een stok en een staf van een beschermende herder hier zijn verdwenen.

Dit voorbeeld laat niet alleen zien dat poëzie, een gedicht, moeilijk te vertalen is, maar ook dat omzetting in 'gewone taal' leidt tot verschraling en versimpeling.

Een ander voorbeeld van versimpeling is de eerste zin uit Spreuken 28 (Willibrordvertaling):

De zondaars vluchten zonder dat iemand hem achtervolgt,
maar de rechtvaardigen voelen zich zo veilig als een jonge leeuw.

Dit wordt in de BGT:

Slechte mensen vertrouwen niemand,
maar goede mensen voelen zich altijd veilig.

Actie-woorden als 'vluchten', 'achtervolgen', 'je veilig voelen als een jonge leeuw', waardoor je het gebeuren concreet voor je ziet, zijn verdwenen waardoor de beeldspraak niet meer tot de verbeelding spreekt. Elke beweging is weg.

De BGT mag zonder meer een aanwinst worden genoemd als het gaat om duidelijkheid en begrijpelijkheid bij moeilijke gedeelten, waar direct gezegd wordt waar het om gaat. Voor een eerste kennismaking met de bijbel is het zeer waardevol. Dit bewijzen ook wel de verkoopcijfers. Ook voor iemand die zich meer thuis voelt in een andere bijbelvertaling kan de BGT zijn dienst bewijzen als vertaling er naast om te vergelijken. Hoe kun je iets zo eenvoudig, duidelijk en plastisch zeggen? Maar 'gewone taal' kan een verschraling mee zich meebrengen van het beeldendvermogen en de rijkdom van de Hebreeuwse en Griekse grondtekst van de bijbel.

SV

Uit: Andreasblad nr. 12, 30 april 2015